

Prof. dr Milan Popović

Fakultet političkih nauka, UCG

EU-SAD: između savezništva i rivalstva

Debate, Fakultet za državne i evropske studije, Podgorica, 11. februar 2008.

1. Dve prethodne napomene:

1.1. Značaj ove debate i dijaloga odnosno kritičkog mišljenja uopšte (vidi dole 2.3.3.).

1.2. «Zumiranje» teme na posthladnoratovsku eru 1989-2008. (dakle ne i na celokupni istorijat 1945-2008), i izbor tri dimenzije.

2. Tri dimenzije jednog (super)kompleksnog i (super)dinamičnog odnosa:

2.1. PRVA DIMENZIJA, koja je najbliža i najvidljivija: relativno jačanje komponente rivalstva u odnosu na komponentu savezništva između EU i SAD posle hladnog rata:

2.1.1. Dva «lakmusa»: 1) Međunarodni odnosi: EU multilateralizam (EU, SAD, Rusija, Kina, Indija, Latinska Amerika: poštovanje međunarodnog prava, prednost mirnom rešavanju sporova) protiv SAD podivljalog unilateralizma Džordža Buša Mlađeg (Pax Americana, tupost sile, «preventivni ili preemptivni rat»), posebno u vezi sa Drugim zalivskim ratom 2003; i 2) Društveni sistem: EU «socijalno-tržišni model» versus SAD «čisto-tržišni model» («neoliberalizam», neokonzervativizam, fundamentalizam, sila).
2.1.2. Normativni izbor, posebno 2003-2008, posebno u SAD, EU, Crnoj Gori, posebno od strane različitih grupa i aktera. Jedan konkretni izbor: za EU multilateralizam i socijalno-tržišni model (protiv SAD unilateralizma i neokonzervativizma), ali uz ozbiljnu rezervu (Wallerstein, 2004a: Evropa «the big question mark»), što rasvetljava 2.2. Druga dimenzija.

2.2. DRUGA DIMENZIJA, koja je nešto dalja i dublja: nova globalna evro-atlanska desno-populistička konvergencija EU i SAD:

2.2.1. EU međunarodna i unutrašnja alternativa iz 1990-ih danas više ili čak samo inertni duh prošlosti, ideološki i retorički fantom, u najboljem slučaju nejak (za)ostatak iz jednog ranijeg vremena.

2.2.2. I to (za)ostatak koji je danas u najvećoj meri nadvladan od strane jedne relativno nove globalne evro-atlantske desno-populističke konvergencije EU i SAD (Kagan, 2002; Kuper, 2002; Popović, 2006; «lakmus»: kratkotrajno suprotstavljanje EU doktrini i praksi «preventivnog ili preemptivnog» Drugog zalivskog rata SAD 2003).

2.2.3. Pri čemu se ne sme prevideti i makar jedna realtivno pozitivna stvar: to što je čitava ova druga dimenzija krajnje nestabilna i kao takva izazov i šansa za novu pozitivnu i globalnu alternativu (o kojoj bliže govori 2.3. Treća dimenzija).

2.3. TREĆA DIMENZIJA, koja je najdalja i najdublja: alternativa za odnos između EU i SAD ali i za čitav svet za XXI vek (sledi samo jedna od prvih skica i konceptualizacija):

2.3.1. «Novi humanizam» u najširem, ekološkom, istorijskom, i civilizacijskom, a ne uskoideološkom, ili uskopolitičkom smislu (Sorokin, 2002; Popović, 2007): dijalog a ne sukob civilizacija, unutar ovoga i evolucija, demilitarizacija, i otvaranje evro-atlantskog Zapada.

2.3.2. «Zumiranje»: «tri geopolitička raskola» našeg vremena, 1) Raskol Trijade (EU, SAD, Japan), 2) Raskol Sever-Jug, i 3) Raskol Davos-Porto Alegre (Volerstin, 2004), posebno ovaj treći, kao najširi i najdublji okvir smene istorijskih sistema do sredine XXI veka, s osloncem na pozitivno evropsko i svetsko nasleđe (posebno na višemilenijumski

humanizam, te novovekovni antifašizam i antiimperijalizam), i s orijentacijom na alter-globalizam (a ne na anti-globalizam, niti na «neoliberalne globalizacije», koje su samo maska za ultramonopolističke mutacije: Popović, 2004).

2.3.3. «Open Mind» (Otvoreni Um), proširena, višestruka, emocionalna, i socijalna inteligencija (Daniel Goleman, Howard Gardner), imaginacija i invencija ključna za otkrivanje i izgradnju alternative za XXI vek: protiv neofunkcionalističke dogmatike i birokratske arogancije, «Ahilove pete» evropskih i evro-atlantskih integracija.

3. Literatura

Kagan, Robert (2002). «Power and Weakness: Why the United States and Europe See the World Differently,» *Policy Review*, June/July, No. 113; <http://www.policyreview.org>

Kuper, Robert (2002). «Odbrambeni imperijalizam Zapada ili zaštitio su imperije i dalje potrebne,» *Vijesti*, Podgorica, 30. april-2. maj 2002.

Popović, Milan (2006). *Evropa-Antoaneta*. Ulcinj: Plima.

Popović, Milan (2004). «Mutacija,» u: *Globalna prašina*. Podgorica: Vijesti, str. 11-34.

Popović, Milan (2007). *Belle époque*. Kritika dogme progressa. Cetinje: OKF; Zagreb: Durieux. Ova kao i dve gore navedene knjige i druge knjige i radovi Milana Popovića, mogu se naći i u elektronskom obliku u PDF formatu, na ličnom veb-sajtu autora:

<http://www.milanmpopovic.info>

Sorokin, Pitirim (2002). *Društvena i kulturna dinamika*. Podgorica: CID; Beograd: Službeni list.

Volerstin, Imanuel (2004). *Opadanje američke moći*. Podgorica: CID. Prevod sa engleskog: Immanuel Wallerstein, *The Decline of American Power*, The New Press, New York, London, 2003.

Wallerstein, Immanuel (2004a). «The U. S. and Europe, 1945 to Today,» Comment No. 137, May 15, 2004; <http://fbc.binghamton.edu/commentr.htm>

Wallerstein, Immanuel (2005). *Uvod u analizu svjetskog sistema*. Cetinje: OKF. Prevod sa engleskog, naslov originala: Immanuel Wallerstein, *World-System Analysis: An Introduction*, Duke University Press, Durham, London, 2004.